Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
ANTHONYJA MICHAELA COLLINSA
od 4. listopada 2024. [1]

Predmet C-583/23 [Delda] [i]

AK
protiv
Ministère public

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Direktiva 2014/41/EU – Europski istražni nalog u kaznenim stvarima – Materijalno područje primjene – Pojam ‚istražne mjere' – Dostava rješenja o podizanju optužnice koje sadržava i nalog za određivanje istražnog zatvora te nalog za polaganje jamčevine – Saslušanje optuženika"

Uvod

1. Zahtjev za prethodnu odluku, koji je podnio Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska), odnosi se na tumačenje članaka 1. i 3. Direktive 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o Europskom istražnom nalogu u kaznenim stvarima [2]. Taj je zahtjev podnesen u okviru žalbe u kasacijskom postupku koju je španjolski državljanin, koji je pritvoren u Francuskoj, podnio protiv presude istražnog vijeća coura d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu, Francuska) kojom se odbija njegov zahtjev za poništenje zapisnika o njegovu saslušanju koje je proveo francuski istražni sudac u okviru izvršenja europskog istražnog naloga koji su izdala španjolska pravosudna tijela.

2. Ovaj će predmet omogućiti Sudu da pojasni materijalno područje primjene europskog istražnog naloga i, konkretnije, doseg pojma „istražne mjere" u smislu prethodno navedenih odredbi Direktive 2014/41 čije se izvršenje može zatražiti u okviru takvog naloga.

[1] Izvorni jezik: francuski

[i] Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

[2] SL 2014., L 130, str. 1. i ispravak SL 2015., L 143, str. 16.

Pravni okvir

Pravo Unije

Konvencija o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije

3. U skladu s člankom 5. Konvencije o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije[3] (u daljnjem tekstu: Konvencija od 29. svibnja 2000.), naslovljenim „Slanje i dostava podnesaka”:

„1. Svaka država članica šalje podneske namijenjene osobama na državnom području druge države članice izravno poštom.

2. Podnesci se mogu slati putem nadležnih tijela države članice koja prima zahtjev samo ako:

(a) je adresa osobe kojoj je dokument namijenjen nepoznata ili nije pouzdana; ili

(b) odgovarajuće postupovno pravo države članice koja je uputila zahtjev zahtijeva dokaz o dostavi dokumenta primatelju, koji nije dokaz koji može pružiti pošta; ili

(c) nije bilo moguće dostaviti dokument poštom; ili

(d) je država članica koja je uputila zahtjev obrazložila razloge zbog kojih smatra da bi slanje poštom bilo neučinkovito ili neprimjereno.

3. U slučaju kada se s razlogom vjeruje da primatelj ne razumije jezik na kojem je dokument sastavljen, dokument ili barem njegovi važni dijelovi moraju se prevesti na jezik ili jedan od jezika države članice na čijem državnom području boravi primatelj. Ako tijelo koje je izdalo podnesak zna da primatelj razumije samo neki drugi jezik, dokument ili barem njegovi važni dijelovi moraju se prevesti na taj drugi jezik.

4. Svim podnescima prilaže se izvješće u kojem se navodi da primatelj može dobiti informacije od tijela koje je izdalo dokument ili od drugih tijela u toj državi članici o svojim pravima i obvezama u vezi s dokumentom. Stavak 3. također se primjenjuje na to izvješće.

[…]”

Direktiva 2014/41

4. U članku 1. Direktive 2014/41, naslovljenom „Europski istražni nalog i obveza njegova izvršenja”, u stavku 1. navodi se:

„Europski istražni nalog (EIN) sudska je odluka koju izdaje ili potvrđuje pravosudno tijelo države članice (‚država izdavateljica’) radi izvršavanja jedne ili nekoliko posebnih istražnih mjera u drugoj

[3] Konvencija koju je u skladu s člankom 34. Ugovora o Europskoj uniji donijelo Vijeće, o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije (SL 2000., C 197, str. 1.)

državi članici (‚država izvršiteljica') u svrhu pribavljanja dokaza u skladu s odredbama ove Direktive.

EIN se također može izdati za pribavljanje dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice."

5. Članak 3. te direktive, naslovljen „Područje primjene EIN-a", glasi kako slijedi:

„EIN obuhvaća sve istražne mjere s izuzetkom uspostave zajedničkog istražnog tima i prikupljanja dokaza u takvom timu, kako je predviđeno u članku 13. Konvencije [od 29. svibnja 2000.] i u Okvirnoj odluci Vijeća 2002/465/PUP [od 13. lipnja 2002. o zajedničkim istražnim timovima (SL 2002., L 162, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 44.)], osim za potrebe primjene članka 13. stavka 8. [te] [k]onvencije, odnosno članka 1. stavka 8. Okvirne odluke."

6. Člankom 9. navedene direktive, naslovljenim „Priznavanje i izvršenje", u stavcima 1. i 2. predviđa se:

„1. Tijelo izvršitelj priznaje EIN, proslijeđen u skladu s ovom Direktivom, ne zahtijevajući nikakve dodatne formalnosti te osigurava njegovo izvršenje na isti način i pod jednakim uvjetima kao da je dotičnu istražnu mjeru odredilo tijelo države izvršiteljice, osim ako se to tijelo odluči pozvati na jedan od razloga za nepriznavanje ili neizvršenje ili na jedan od razloga za odgodu predviđenih u ovoj Direktivi.

2. Tijelo izvršitelj pridržava se formalnosti i postupaka koje je tijelo izdavatelj izričito navelo, osim ako je drukčije predviđeno u ovoj Direktivi i pod uvjetom da te formalnosti i postupci nisu u suprotnosti s temeljnim načelima prava države izvršiteljice."

7. Člankom 10. iste direktive, naslovljenim „Primjena neke druge vrste istražne mjere", određuje se:

„1. Kad god je to moguće, tijelo izvršitelj primjenjuje istražnu mjeru različitu od mjere predviđene u EIN-u, kada:

(a) istražna mjera navedena u EIN-u ne postoji prema pravu države izvršiteljice; ili

(b) istražna mjera navedena u EIN-u ne bi bila dostupna u sličnom domaćem slučaju.

2. Ne dovodeći u pitanje članak 11., stavak 1. ne primjenjuje se na sljedeće istražne mjere koje uvijek moraju biti dostupne prema pravu države izvršiteljice:

[…]

(c) saslušanje svjedoka, stručnjaka, žrtve, osumnjičenika ili okrivljenika ili treće strane na državnom području države izvršiteljice;

[…]"

8. Člankom 24. Direktive 2014/41, naslovljenim „Saslušanje putem videokonferencije ili druge vrste audiovizualnog prijenosa”, u stavku 1. predviđa se:

„Kada se osoba nalazi na državnom području države izvršiteljice i mora se saslušati kao svjedok ili stručnjak od strane nadležnih tijela države izdavateljice, tijelo izdavatelj može izdati EIN kako bi saslušao svjedoka ili stručnjaka putem videokonferencije ili druge vrste audiovizualnog prijenosa u skladu sa stavcima od 5. do 7.

Tijelo izdavatelj također može izdati EIN u svrhu saslušanja osumnjičenika ili okrivljenika putem videokonferencije ili druge vrste audiovizualnog prijenosa.”

9. Člankom 34. te direktive , naslovljenim „Odnosi prema drugim pravnim instrumentima, sporazumima i dogovorima”, u stavku 1. predviđa se:

„Ne dovodeći u pitanje njihovu primjenu između država članica i trećih zemalja i njihovu privremenu primjenu na temelju članka 35., ova Direktiva, počevši od 22. svibnja 2017., zamjenjuje odgovarajuće odredbe sljedećih konvencija koje se primjenjuju između država članica koje obvezuje ova Direktiva:

[…]

(c) Konvencija [od 29. svibnja 2000.] i protokol uz navedenu konvenciju.”

Francusko pravo

10. Člankom 694-16 francuskog codea de procédure pénale (Zakonik o kaznenom postupku)[4] određuje se:

„Europski istražni nalog sudska je odluka koju izdaje država članica, nazvana država izdavateljica, kojom se od druge države članice, nazvane država izvršiteljica, zahtijeva, koristeći se obrascima zajedničkima svim državama, da u određenom roku na svojem državnom području provede istrage radi pribavljanja dokaza u vezi s kaznenim djelom ili dostavom dokaza koji su već u njezinu posjedu.

Cilj istražnog naloga može biti i privremeno sprečavanje na državnom području države izvršiteljice uništenja, izmjene, pomicanja, prijenosa ili uklanjanja stavke koja se može upotrijebiti kao dokaz.

Njegov cilj može biti i privremeni premještaj u državu izdavateljicu osobe kojoj je oduzeta sloboda u državi izvršiteljici kako bi se omogućilo da se u državi izdavateljici izvrše postupovne radnje koje zahtijevaju prisutnost te osobe ili privremeni premještaj u državu izvršiteljicu osobe kojoj je oduzeta sloboda u državi izdavateljici kako bi na tom državnom području sudjelovala u zatraženim istragama.

Dokazi navedeni u prvim dvama stavcima mogu se odnositi i na povredu koju je osoba počinila u pogledu obveza koje proizlaze iz osuđujuće presude, čak i ako ta povreda ne predstavlja kažnjivo djelo.”

[4] Sud koji je uputio zahtjev navodi da je Direktiva 2014/41 prenesena u francusko pravo člankom 694-15 i sljedećim člancima francuskog Zakonika o kaznenom postupku.

Činjenice iz kojih proizlazi glavni postupak, prethodno pitanje i postupak pred Sudom

11. Španjolska pravosudna tijela izdala su 1. ožujka 2021. francuskim tijelima europski istražni nalog (u daljnjem tekstu: europski istražni nalog o kojem je riječ) kojim se traži da se osobi AK, koja je tada zadržana u Francuskoj radi izvršenja kazne, dostavi rješenje o podizanju optužnice koju je 30. rujna 2009. izdao Juzgado Central de Instrucción n 4 de la Audiencia Nacional (Središnji istražni sud br. 4 pri Visokom nacionalnom sudu, Španjolska)[5]. To rješenje sadržavalo je i nalog za određivanje istražnog zatvora te nalog za polaganje jamčevine. Španjolska pravosudna tijela u europskom istražnom nalogu o kojem je riječ zatražila su i da se osobi AK omogući, u prisutnosti njezina branitelja, da se „očituje o dotičnim činjenicama”.

12. Istražni sudac pri tribunalu judiciaire de Paris (Prvostupanjski redovni sud u Parizu, Francuska) je 19. srpnja 2021. zapisnikom dostavio osobi AK, u prisutnosti njezina odvjetnika, to rješenje o podizanju optužnice te je njoj i njezinu odvjetniku predao presliku na španjolskom jeziku i prikupio njezine izjave[6].

13. Sljedećeg dana osoba AK podnijela je tužbu za poništenje tog saslušanja istražnom vijeću coura d’appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu), pri čemu je u biti tvrdila da se dostava rješenja o podizanju optužnice, koje usto sadržava nalog za određivanje istražnog zatvora i nalog za polaganje jamčevine, ne može tražiti u okviru europskog istražnog naloga.

14. Presudom od 20. travnja 2022. istražno vijeće coura d’appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) odbilo je tu tužbu. Među ostalim, utvrdilo je da španjolska pravosudna tijela nisu samo zahtijevala da se osobi AK dostavi rješenje o podizanju optužnice, nego i da se toj osobi omogući da se „očituje o dotičnim činjenicama”. Istaknulo je i, s jedne strane, da je u europskom istražnom nalogu o kojem je riječ pojašnjeno da traženi akti ulaze „u okvir provjere počinjenja činjenica sa svim okolnostima koje mogu utjecati na njihovu kvalifikaciju i krivnju počinitelja” i, s druge strane, da su ta tijela, iako nisu označila polje „saslušanje osumnjičenika ili okrivljenika” u odgovarajućem obrascu, jasno zatražila da francuski istražni sudac zapisnikom prikupi izjave osobe AK o činjenicama za koje se sumnja da ih je počinila. Istražno vijeće coura d’appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) iz toga je zaključilo da su navedena tijela, time što su zahtijevala da osoba AK, uz sudjelovanje svojeg branitelja i uz poštovanje pravâ obrane, navede svoje stajalište o činjenicama, zatražila provedbu „istraga radi pribavljanja dokaza u vezi s kaznenim djelom” u smislu članka 694-16 francuskog Zakonika o kaznenom postupku.

15. Osoba AK podnijela je žalbu u kasacijskom postupku protiv te presude sudu koji je uputio zahtjev.

16. Sud koji je uputio zahtjev ističe da osoba AK tvrdi da je istražno vijeće coura d’appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) presudom od 20. travnja 2022. povrijedilo članak 1. Direktive 2014/41 i članak 694-16 francuskog Zakonika o kaznenom postupku. Prema mišljenju osobe AK, cilj izdavanja europskog istražnog naloga ne može biti „obavješćivanje o optužbama i o pokretanju

[5] Osoba AK bila je optužena za terorizam.

[6] Iz zapisnika od 19. srpnja 2021., koji je sud koji je uputio zahtjev proslijedio na temelju zahtjeva Suda za dostavu informacija, proizlazi da je osoba AK u pogledu činjenica navedenih u rješenju o podizanju optužnice dala sljedeće izjave: „Osporavam sve te optužbe. Te se optužbe temelje na izjavama koje sam prije 20 godina mučenjem bila prisiljena dati. Ponavljam to već godinama i opet sam to ponovila u okviru postupka europskog [uhidbenog] naloga. Podnijela sam i dokaze te je cour d’appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) odbio izvršiti europski uhidbeni nalog. Ne razumijem kako mi vi možete dostaviti rješenje o podizanju optužnice u predmetu za koji je francuski sud odbio izvršiti europski uhidbeni nalog”.

postupka pred sudom koji je nadležan za donošenje presude", s obzirom na to da su te mjere obuhvaćene drugim instrumentima pravosudne suradnje i, konkretnije, člankom 696-44 francuskog Zakonika o kaznenom postupku [7].

17. Suprotno tomu, nezavisni odvjetnik pri sudu koji je uputio zahtjev smatra da je cilj europskog istražnog naloga o kojem je riječ, koji sadržava „istražne mjere koje se nerazdvojivo odnose na dostavu rješenja o podizanju optužnice protiv osobe AK i na prikupljanje njegovih očitovanja koje provodi sudac u prisutnosti odvjetnika kako bi se poštovala prava obrane", provođenje istraga radi pribavljanja dokaza u vezi s kaznenim djelom.

18. Sud koji je uputio zahtjev navodi da Sud dosada još nije odlučivao o materijalnom području primjene europskog istražnog naloga i, konkretnije, o tome je li njime obuhvaćena dostava akta o optužnici, koji usto sadržava nalog za oduzimanje slobode i nalog za polaganje jamčevine. Tvrdi da se ne čini mogućim smatrati da je pravilna primjena prava Unije toliko očita da ne ostavlja mjesta nikakvoj razumnoj sumnji. U tim je okolnostima Cour de cassation (Kasacijski sud) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članke 1. i 3. Direktive 2014/41 tumačiti na način da se njima pravosudnom tijelu države članice dopušta izdavanje ili potvrđivanje europskog istražnog naloga radi, s jedne strane, dostave optuženiku rješenja o podizanju optužnice, koje usto sadržava nalog za oduzimanje slobode i za polaganje jamčevine, i, s druge strane, njegova saslušanja kako bi on u prisutnosti svojeg odvjetnika mogao iznijeti sva korisna očitovanja o činjenicama navedenima u tom rješenju?"

19. Osoba AK, francuska i nizozemska vlada te Europska komisija podnijela su pisana očitovanja.

20. U odgovoru na zahtjev Suda za dostavu informacija sud koji je uputio zahtjev naveo je da je osoba AK predana španjolskim pravosudnim tijelima 9. rujna 2022. radi izvršenja triju presuda koje je donijelo istražno vijeće coura d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) [8]. Pojasnio je i da je zapisnik sa saslušanja osobe AK od 19. srpnja 2021. proslijeđen tim tijelima.

Analiza

21. U ovom se slučaju postavlja pitanje mogu li pravosudna tijela države članice izdavanjem europskog istražnog naloga zatražiti od tijelâ druge države članice da, s jedne strane, dostave osobi o kojoj je riječ rješenje o podizanju optužnice koje sadržava i nalog za određivanje istražnog zatvora te nalog za polaganje jamčevine i, s druge strane, saslušaju tu osobu kako bi joj omogućila da u prisutnosti svojeg odvjetnika iznese sva očitovanja o činjenicama navedenima u tom rješenju koja smatra korisnima. Kako bi se odgovorilo na to pitanje valja, kao prvo, odrediti materijalno područje primjene europskog istražnog naloga i, kao drugo, provjeriti jesu li prethodno navedene mjere obuhvaćene tim područjem primjene.

[7] Taj članak glasi kako slijedi: „U slučaju kaznenih postupaka koji se vode u inozemstvu, kad strana vlada smatra da je pojedincu koji boravi na francuskom državnom području potrebno dostaviti postupovni akt ili presudu, dokument se prosljeđuje na način predviđen člancima 696-8 i 696-9 te mu se, prema potrebi, prilaže prijevod na francuski [jezik]. Dostava se vrši osobno, na zahtjev državnog odvjetništva. Izvornik u kojem se utvrđuje dostava na isti se način šalje vladi tužiteljici."

[8] Odnosno dviju presuda donesenih 26. rujna 2018. i presude donesene 9. listopada 2019.

Materijalno područje primjene europskog istražnog naloga

22. U članku 1. stavku 1. Direktive 2014/41 utvrđuje se da je „europski istražni nalog” sudska odluka koju izdaje ili potvrđuje pravosudno tijelo države članice radi izvršavanja jedne ili nekoliko posebnih „istražnih mjera” u drugoj državi članici „u svrhu pribavljanja dokaza”, u skladu s tom direktivom, uključujući dokaze koji su već u posjedu nadležnih tijela potonje države članice.

23. Člankom 3. Direktive 2014/41, koji se odnosi na područje primjene europskog istražnog naloga, općenito se određuje da taj nalog „obuhvaća sve istražne mjere”. Tim člankom iz tog područja primjene izričito se isključuje samo uspostava zajedničkog istražnog tima i prikupljanje dokaza u takvom timu, pri čemu se na te mjere odnosi poseban propis u članku 13. Konvencije od 29. svibnja 2000. i Okvirnoj odluci 2002/465 [9].

24. Stoga, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 8. Direktive 2014/41, zakonodavac Unije smatrao je da je područje primjene europskog istražnog naloga „horizontalno” i da vrijedi za „sve istražne mjere usmjerene na prikupljanje dokaza”.

25. Direktiva 2014/41 ne sadržava definiciju pojma „istražna mjera” niti se njome predviđa popis mjera čije se izvršenje može zatražiti na temelju europskog istražnog naloga. Točno je da se u njezinu članku 10. stavku 2. i njezinim člancima 24. do 31. upućuje na niz istražnih mjera. Međutim, ni na temelju čega ne može se smatrati da ta upućivanja predstavljaju iscrpan popis istražnih mjera na koje se može odnositi takav nalog. U prvoj od tih odredbi navode se istražne mjere koje u načelu uvijek moraju biti dostupne prema pravu države izvršiteljice [10]. Kad je riječ o člancima 24. do 31. Direktive 2014/41, njima se predviđaju posebne odredbe za određene istražne mjere čija provedba sadržava posebnosti, osobito u pogledu razloga za odbijanje [11].

26. Ističem i to da je europski istražni nalog instrument koji se temelji na načelima uzajamnog povjerenja i priznavanja [12], koji u načelu tijelu izdavatelju omogućuje da na državnom području druge države članice, kao i na svojem području, izvrši istražne mjere koje smatra potrebnima. Sustav uspostavljen Direktivom 2014/41 temelji se, među ostalim, na ideji da je najprimjerenije da o istražnim mjerama koje treba primijeniti odluči to tijelo izdavatelj na temelju podataka kojima raspolaže o istrazi o kojoj je riječ, ali pod uvjetom da tijelo izvršitelj može primjenjivati drugu vrstu istražne mjere ako mjera navedena u europskom istražnom nalogu ne postoji u okviru nacionalnog prava ili ne bi bila dostupna u sličnom domaćem slučaju [13].

[9] Vidjeti i uvodnu izjavu 9. Direktive 2014/41 u kojoj se navodi da se „[ta] Direktiva ne bi trebala primjenjivati na prekogranični nadzor ili praćenje iz Konvencije o provedbi Schengenskog sporazuma […]”.

[10] Riječ je o pribavljanju informacija ili dokaza koji su već u posjedu tijela izvršitelja, pribavljanju informacija sadržanih u bazama podataka koje imaju policija ili pravosudna tijela, saslušanju svjedoka, stručnjaka, žrtve, osumnjičenika ili okrivljenika ili treće strane na državnom području države izvršiteljice, bilo kojoj nezadirućoj istražnoj mjeri kako je definirana pravom države izvršiteljice i identifikaciji osoba koje imaju pretplatu na određeni telefonski broj ili IP adresu.

[11] Riječ je o saslušanju svjedoka, stručnjaka, osumnjičenika ili okrivljenika putem videokonferencije ili druge vrste audiovizualnog prijenosa, saslušanju svjedoka ili stručnjaka putem telefonske konferencije, pribavljanju bankovnih ili financijskih informacija, istražnim mjerama koje znače prikupljanje dokaza u stvarnom vremenu, neprekidno i tijekom određenog vremenskog razdoblja, kao što su praćenje bankovnog ili financijskog poslovanja koje se provodi preko jednog ili više određenih računa ili kontrolirane isporuke na državnom području države izvršiteljice, provedbi tajnih istraga i presretanju telekomunikacija.

[12] Članak 1. stavak 2. Direktive 2014/41. Vidjeti i presudu od 8. prosinca 2020., Staatsanwaltschaft Wien (Krivotvoreni nalozi za plaćanje) (C-584/19, EU:C:2020:1002, t. 64.).

[13] Članak 10. stavak 1. i uvodna izjava 10. Direktive 2014/41. Na temelju članka 10. stavka 3. te direktive tijelo izvršitelj također može primijeniti istražnu mjeru različitu od mjere navedene u europskom istražnom nalogu kada bi se njome postigao isti rezultat, ali sredstvima koja su „manje nametljiva”.

27. S obzirom na prethodno navedene elemente, slažem se sa stajalištem francuske vlade prema kojem je europski istražni nalog instrument koji ima vrlo široko materijalno područje primjene, uzimajući u obzir da pojam „istražne mjere" obuhvaća „znatan raspon radnji". Jedina svrha izvršenja istražnih mjera predviđenih europskim istražnim nalogom, kao što to tvrde sve stranke u ovom postupku pred Sudom, uključujući francusku vladu, ipak je pribavljanje dokaza [14] i, ako su ispunjene za to potrebne pretpostavke, prosljeđivanje tih dokaza tijelu izdavatelju [15].

28. Tu ocjenu potkrepljuje nekoliko elemenata iz Direktive 2014/41. Tako se u samoj definiciji pojma „europski istražni nalog", navedenoj u njezinu članku 1. stavku 1., naglasak stavlja na činjenicu da je cilj koji se nastoji postići da se državi članici izdavateljici omogući „pribavljanj[e] dokaza". Njezine uvodne izjave 7. („radi prikupljanja dokaza"), 8. („usmjerene na prikupljanje dokaza"), 11. („za pribavljanje dotičnih dokaza"), 24. („ za pribavljanje dokaza") i 38. („radi pribavljanja dokaza") imaju isti smisao. Osim toga, iz članka 13. te direktive proizlazi da su dokazi koje su pribavila tijela države izvršiteljice nakon izvršenja europskog istražnog naloga namijenjeni za prijenos državi izdavateljici [16]. U tom članku, u njegovu stavku 4., ti se dokazi utvrđuju kao „predmeti, dokumenti ili podaci" [17]. Valja napomenuti i da je cilj različitih istražnih mjera navedenih u članku 10. stavku 2. i u člancima 24. do 31. Direktive 2014/41 [18] pribaviti elemente kojima se utvrđuju, primjerice, postojanje neke činjenice ili radnje, okolnosti u kojima se činjenica dogodila ili je radnja izvršena i identitet ili status počinitelja radnje.

29. U skladu s prethodno navedenim, slažem se s francuskom i nizozemskom vladom kada napominju da se u uvodnoj izjavi 34. Direktive 2014/41 predviđa da „bilo koji predmet, uključujući i financijsku imovinu, može biti predmet raznih privremenih mjera u tijeku kaznenog postupka, ne samo s ciljem prikupljanja dokaza, nego i s ciljem oduzimanja", ali da su samo mjere kojima se nastoji ostvariti prvi od tih ciljeva obuhvaćene područjem primjene te direktive [19].

30. Drugi uvjerljivi dokaz može se pronaći u članku 22. stavku 1. i članku 23. stavku 1. Direktive 2014/41, iz kojih proizlazi da se europski istražni nalog može izdati za privremeni premještaj osobe kojoj je oduzeta sloboda u državu izvršiteljicu odnosno u državu izdavateljicu, ali samo „radi provođenja istražne mjere za prikupljanje dokaza zbog koje se zahtijeva prisutnost" te osobe na državnom području države u koju se traži njezin premještaj. U tom se pogledu u uvodnoj izjavi 25. te direktive pojašnjava da, „ako [dotičnu] osobu treba premjestiti u drugu državu članicu u svrhu kaznenog progona, uključujući izvođenje te osobe pred sud radi suđenja, trebalo bi izdati europski uhidbeni nalog u skladu s Okvirnom odlukom Vijeća 2002/584/PUP [od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica (SL 2002., L 190, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 83. i ispravak SL 2013., L 222, str. 14.)]". Sud je tako u svojoj presudi Staatsanwaltschaft Wien (Krivotvoreni nalozi za plaćanje) [20] naglasio da se europskim istražnim nalogom u okviru kaznenog postupka nastoji postići cilj koji je različit od cilja europskog uhidbenog naloga na način da, dok je cilj potonjeg naloga, u skladu s člankom 1. stavkom 1. Okvirne odluke 2002/584,

[14] Slažem se s očitovanjem francuske vlade prema kojem, „iako u pravu Unije ne postoji opća definicija pojma ‚dokaz', on se u širem smislu odnosi na sredstva uključena u dokazivanje neke činjenice ili radnje na način dopušten zakonom".

[15] Presuda od 2. rujna 2021., Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster (C-66/20, EU:C:2021:670, t. 41.)

[16] Članak 13. stavak 1. prvi podstavak Direktive 2014/41 glasi kako slijedi: „Tijelo izvršitelj državi izdavateljici bez nepotrebnog odlaganja prenosi dokaze koji su pribavljeni ili su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice kao rezultat izvršenja EIN-a".

[17] Vidjeti i članak 15. stavak 1. točku (b) Direktive 2014/41.

[18] Vidjeti bilješke 10. i 11. ovog mišljenja.

[19] Sud je presudio da, „[k]ao što je to naglašeno u uvodnoj izjavi 34. [D]irektive [2014/41], njome se propisuju samo privremene mjere s ciljem prikupljanja dokaza" (presuda od 8. prosinca 2020. Staatsanwaltschaft Wien (Krivotvoreni nalozi za plaćanje), C-584/19, EU:C:2020:1002, t. 71.).

[20] Presuda od 8. prosinca 2020. (C-584/19, EU:C:2020:1002, t. 72.)

uhićenje i predaja tražene osobe radi vođenja kaznenog progona, izvršenja kazne zatvora ili naloga za oduzimanje slobode, cilj je prvog naloga, u skladu s člankom 1. stavkom 1. Direktive 2014/41, izvršavanje jedne ili nekoliko posebnih istražnih mjera u svrhu pribavljanja dokaza.

31. Osim toga, Sud je u više navrata odlučio da je cilj Direktive 2014/41 zamijeniti postojeći rascjepkan i kompliciran okvir za prikupljanje dokaza u kaznenim predmetima s prekograničnim elementima. Njome se nastoji olakšati i ubrzati pravosudnu suradnju uspostavom pojednostavnjenog i učinkovitijeg sustava utemeljenog na jedinstvenom instrumentu pod nazivom „europski istražni nalog", kako bi se pridonijelo ostvarenju nastojanja da Unija postane područje slobode, sigurnosti i pravde na temelju visokog stupnja povjerenja koje mora postojati među državama članicama [21]. U tom smislu dodajem da se u Štokholmskom programu, koji je Europsko vijeće donijelo 10. i 11. prosinca 2009. i na koji se upućuje u uvodnoj izjavi 6. Direktive 2014/41, navodi da bi se željenim „novim modelom" u području prikupljanja dokaza, koji će kasnije postati europski istražni nalog, trebala osobito uzeti u obzir „fleksibilnost tradicionalnog sustava uzajamne pravne pomoći", da bi on „mogao imati šire područje primjene" i da bi „trebao obuhvaćati što je moguće više vrsta dokaza s obzirom na mjere o kojima je riječ" [22].

32. Naposljetku, iz članka 34. stavka 1. Direktive 2014/41 proizlazi da ta direktiva zamjenjuje samo „odgovarajuće odredbe" triju konvencija koje se navode u toj odredbi, među kojima je i Konvencija od 29. svibnja 2000. Stoga su obuhvaćene samo odredbe tih konvencija kojima se uređuju ista područja kao što su ona uređena tom direktivom, što dokazuje, kao što to ističe nizozemska vlada, da ona ne obuhvaća sve moguće zahtjeve za uzajamnu pravnu pomoć. Ostale odredbe navedenih konvencija trebale bi se i dalje primjenjivati između država članica.

Pitanje mogu li se mjere kao što su one o kojima je riječ u glavnom postupku zatražiti u okviru europskog istražnog naloga

33. Kad je riječ o prvom dijelu europskog istražnog naloga o kojem je riječ, smatram, kao i osoba AK, nizozemska vlada i Komisija, da se dostava rješenja o podizanju optužnice ne može zatražiti na temelju takvog naloga. Cilj te mjere očito nije prikupljanje dokaza ili, da ponovim riječi koje je upotrijebila nizozemska vlada, pribavljanje predmeta, dokumenta ili podatka radi njihove upotrebe u okviru kaznenog postupka. Ona predstavlja postupovnu formalnost koja slijedi nakon završetka istražnog postupka i čija je svrha službeno obavijestiti okrivljenika o podizanju optužnice protiv njega, o optužbama koje su protiv njega podnesene te o pokretanju postupka protiv njega pred sudom koji je nadležan za donošenje presude.

34. Stoga dostava rješenja o podizanju optužnice u drugoj državi članici nije uređena Direktivom 2014/41, nego je obuhvaćena drugim instrumentom u području uzajamne pravne pomoći u kaznenim stvarima, u ovom slučaju Konvencijom od 29. svibnja 2000. [23] i, konkretnije, njezinim člankom 5. Kao što to ističe francuska vlada, iz izvješća s objašnjenjima koje se odnosi na tu konvenciju [24] proizlazi da izraz „podnesci", koji se ne definira u navedenoj konvenciji, treba

[21] Presuda od 30. travnja 2024., M. N. (EncroChat) (C-670/22, EU:C:2024:372, t. 86. i navedena sudska praksa)

[22] Europsko vijeće, „Štokholmski program – otvorena i sigurna Europa koja služi svojim građanima i štiti ih" (SL 2010., C 115, str. 1.), t. 3.1.1.

[23] To proizlazi i iz Zajedničke napomene Agencije Europske unije za suradnju u kaznenom pravosuđu (Eurojust) i Europske pravosudne mreže o praktičnoj primjeni Europskog istražnog naloga iz lipnja 2019. (str. 6.), koju navodi osoba AK i dostupna je na sljedećoj internetskoj adresi: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Publications/Reports/2019-06-Joint_Note_EJ-EJN_practical_application_EIO_FR.pdf.

[24] Izvješće s objašnjenjima koje se odnosi na Konvenciju od 29. svibnja 2000. o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije (SL 2000., C 379, str. 7.)

tumačiti „u širokom smislu” i na način da obuhvaća, primjerice, „sudske pozive i odluke”. Budući da u Direktivi 2014/41 ne postoji odredba koja se odnosi na dostavu postupovnih akata, a koja odgovara članku 5. Konvencije od 29. svibnja 2000., taj se članak u potpunosti može primijeniti u skladu s člankom 34. stavkom 1. te direktive.

35. Točno je da se može priznati, kao što to tvrde osoba AK i francuska vlada, da se dostava postupovnog akta provodi u okviru europskog istražnog naloga ako je dio postupovne provedbe istražne mjere čiji je cilj pribavljanje dokaza i koja je navedena u tom nalogu te ako je nužna za izvršenje te istražne mjere. Takvo rješenje odgovara potrebi za fleksibilnošću koja se predlaže za sustav uzajamne pravne pomoći i omogućuje da nadležna tijela ne budu prisiljena uputiti dva različita zahtjeva, jedan na temelju Direktive 2014/41 i drugi na temelju članka 5. Konvencije od 29. svibnja 2000., što bi bilo protivno cilju učinkovitosti koji se nastoji postići tom direktivom. Europska pravosudna mreža tako u svojem mišljenju o europskom istražnom nalogu, objavljenom 7. prosinca 2018., ističe da je „općeprihvaćeno” da područje primjene Direktive 2014/41 ne uključuje, među ostalim, „dostavu i slanje postupovnih akata (osim ako su dio istražne mjere u okviru [europskog istražnog naloga]”)[25]. Isto tako, iz Eurostatova izvješća iz studenoga 2020. o europskom istražnom nalogu proizlazi da bi za dostavu i slanje postupovnog akta trebalo podnijeti zasebnu molbu za pravnu pomoć, osim ako „dostava tog dokumenta predstavlja instrument istražne mjere zatražene u [europskom istražnom nalogu]”[26]. I dalje u istom smislu, u Zajedničkoj napomeni Eurojusta i Europske pravosudne mreže navedenoj u bilješci 23. ovog mišljenja navodi se da je „[z]ajedničko […] razumijevanje da Direktiva [2014/41] ne obuhvaća […] dostavu i slanje postupovnih akata, osim ako je dostava dokumenta od ključne važnosti za istražnu mjeru koja je predmet [europskog istražnog naloga]”. Prema mišljenju te agencije i te mreže, „u tom slučaju, trebalo bi s fleksibilnošću pristupiti njezinu uvrštenju u [europski istražni nalog] u skladu s člankom 9. stavkom 2. Direktive [2014/41]”[27].

36. Međutim, smatram, kao i osoba AK, da pretpostavku navedenu u točki 35. ovog mišljenja treba smatrati iznimkom od načela prema kojem dostava postupovnih akata nije obuhvaćena područjem primjene europskog istražnog naloga. Stoga je treba usko tumačiti kako bi se omogućilo supostojanje različitih instrumenata europske uzajamne pravne pomoći u kaznenim stvarima a da pritom jedan instrument ne zadire u područje primjene drugog instrumenta, kao ni u postupke, jamstva i posebne uvjete koji se njime predviđaju. Ta pretpostavka može obuhvaćati, primjerice, slučaj u kojem provedba istražne radnje, kao što je pretraga u domu osobe o kojoj je riječ, zahtijeva odluku pravosudnog tijela koje odobrava tu radnju i koja unaprijed treba biti dostavljena toj osobi.

37. Suprotno tomu, čini mi se, kao što to tvrdi osoba AK, da se navedena pretpostavka ne može primijeniti u slučaju dostave rješenja o podizanju optužnice. Cilj je te radnje kaznenog postupka, koja slijedi nakon završetka istražnog postupka[28], da se iznesu činjenice koje se stavljaju na teret dotičnoj osobi i njihova pravna kvalifikacija te da se utvrdi da je već prikupljeno dovoljno dokaza za podizanje optužnice protiv te osobe i da se protiv nje pokrene postupak pred sudom koji je

[25] Vidjeti stranicu 2. tog dokumenta dostupnog na sljedećoj internetskoj adresi: https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_RegistryDoc/FR/3096/83/0.

[26] Vidjeti stranicu 20. tog dokumenta dostupnog na sljedećoj internetskoj adresi: https://www.eurojust.europa.eu/publication/report-eurojust-casework-european-investigation-order.

[27] Vidjeti stranicu 6. tog dokumenta.

[28] Francuska vlada tako navodi da „rješenje o podizanju optužnice […] obično označava završetak istraga koje provode istražne službe i potencijalno istražni sudac”.

nadležan za donošenje presude [29]. Kao što to pravilno naglašavaju osoba AK i nizozemska vlada, rješenje o podizanju optužnice općenito predstavlja autonoman akt u okviru kaznenog progona koji može imati ozbiljne posljedice za dotičnu osobu. Ne vidim zašto bi dostava takvog postupovnog akta toj osobi mogla predstavljati instrument istražne mjere čiji je cilj pribavljanje dokaza ili biti nužna za tu mjeru. Da ponovim primjer na koji se odnosi prethodno pitanje, čini mi se da, kao što to ističe osoba AK, saslušanje optuženika radi prikupljanja dokaza, a da se pritom ne dovede u pitanje je li to doista bio predmet zahtjeva za saslušanje u glavnom predmetu [30], nije uvjetovano dostavom rješenja o podizanju optužnice.

38. Kad je riječ o činjenici da rješenje o podizanju optužnice sadržava i nalog za polaganje jamčevine, prema mojem mišljenju, to ni na koji način ne mijenja zaključak prema kojem se dostava takvog rješenja ne može zahtijevati u okviru europskog istražnog naloga. Očito je da takav nalog, koji je uostalom potpuno sporedan, ne predstavlja istražnu mjeru čiji je cilj pribavljanje dokaza u smislu Direktive 2014/41 [31].

39. Taj se zaključak ne može dovesti u pitanje činjenicom da rješenje o podizanju optužnice sadržava nalog za određivanje istražnog zatvora kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku. Naime, osim posebnog slučaja privremenog premještaja osoba kojima je već oduzeta sloboda radi provođenja istražne mjere, navedenog u člancima 22. i 23. Direktive 2014/41, europski istražni nalog ne može sadržavati zahtjev čiji je cilj stavljanje u pritvor ili zadržavanje u pritvoru osobe [32]. Slučaj privremenog premještaja ne odnosi se na situaciju kao što je ona u ovom slučaju, u kojoj određivanje istražnog zatvora dotičnoj osobi nema nikakvu dokaznu svrhu, nego se isključivo zahtijeva kako bi se toj osobi omogućilo da se, nakon što se protiv nje podigne optužnica, osobno pojavi pred sudom države izdavateljice koji je nadležan za donošenje presude.

40. Kad je riječ o drugom dijelu europskog istražnog naloga o kojem je riječ, odnosno zahtjevu za saslušanje optuženika kako bi on mogao iznijeti sva korisna očitovanja o činjenicama navedenima u rješenju o podizanju optužnice koje mu je dostavljeno, već sam istaknuo da se u članku 10. stavku 2. točki (c) i članku 24. stavku 1. drugom podstavku Direktive 2014/41, među istražnim mjerama koje se mogu zatražiti u okviru takvog naloga, izričito predviđa saslušanje osumnjičenika ili okrivljenika.

41. Međutim, kao što to pravilno naglašava Komisija, takav zahtjev za saslušanje obuhvaćen je područjem primjene europskog istražnog naloga samo ako je njegov cilj zaista prikupljanje dokaza. To ne bi bio slučaj kad bi jedini cilj zahtjeva za saslušanje zapravo bio da se optuženiku omogući da ostvari svoja prava obrane iznošenjem svojih očitovanja o postupku podizanja optužnice koji je pokrenut protiv njega. U tom pogledu utvrđujem da se osoba AK i francuska vlada ne slažu u pogledu predmeta zahtjeva za saslušanje podnesenog u okviru europskog

[29] U ovom slučaju rješenje o podizanju optužnice od 30. rujna 2009. u prvom dijelu sadržava prikaz činjenica koje se stavljaju na teret osobi AK, u drugom se dijelu provodi kaznena kvalifikacija tih činjenica, navode se dokazi podneseni protiv osobe AK i iznose se razlozi zbog kojih valja naložiti da ta osoba položi jamčevinu kao i njezino stavljanje u istražni zatvor, a u trećem se dijelu, koji čini izreka tog akta, donosi odluka o podizanju optužnice protiv osobe AK i nalaže njezino stavljanje u istražni zatvor te polaganje jamčevine u iznosu od 30 000 eura.

[30] Vidjeti točku 41. ovog mišljenja.

[31] U ovom slučaju iz rješenja o podizanju optužnice od 30. rujna 2009. proizlazi da je cilj polaganja jamčevine zajamčiti „financijsku odgovornost s kojom [bi se osoba AK mogla] suočiti u budućnosti” ako se utvrdi da je, osim kazneno, i građanskopravno odgovorna.

[32] Vidjeti u tom smislu presudu od 8. prosinca 2020. Staatsanwaltschaft Wien (Krivotvoreni nalozi za plaćanje) (C-584/19, EU:C:2020:1002, t. 73.).

istražnog naloga o kojem je riječ. Iako ta vlada smatra da iz tog naloga nedvojbeno proizlazi da je cilj tog zahtjeva bio prikupiti dokaze, osoba AK tvrdi da je jedini cilj saslušanja bio da se zajamče njezina prava obrane u odnosu na optužnicu koja je protiv nje podignuta [33].

42. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi točan predmet zahtjeva za saslušanje o kojem je riječ u glavnom predmetu. Ako sud utvrdi da cilj tog zahtjeva nije pribavljanje dokaza, valja zaključiti da navedeni zahtjev i zahtjev za dostavu rješenja o podizanju optužnice nisu obuhvaćeni područjem primjene europskog istražnog naloga. Suprotno tomu, ako utvrdi da je cilj zahtjeva za saslušanje doista prikupljanje dokaza, može, prema mojem mišljenju, potvrditi taj dio europskog istražnog naloga, pod uvjetom, naravno, da su ispunjeni uvjeti koji se odnose na sadržaj i oblik takvog naloga predviđeni Direktivom 2014/41 te ostale formalnosti koje se njome zahtijevaju [34]. Čini mi se da bi odbijanje izvršenja europskog istražnog naloga u cijelosti zbog toga što se njime ne može obuhvatiti zahtjev za dostavu rješenja o podizanju optužnice bilo pretjerano i protivno cilju učinkovitosti koji se nastoji postići tom direktivom.

Zaključak

43. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodno pitanje koje je uputio Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska) odgovori na sljedeći način:

Članke 1. i 3. Direktive 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o Europskom istražnom nalogu u kaznenim stvarima

treba tumačiti na način da se:

njima pravosudnom tijelu države članice ne dopušta izdavanje ili potvrđivanje europskog istražnog naloga radi, s jedne strane, dostave optuženiku rješenja o podizanju optužnice, koje usto sadržava nalog za oduzimanje slobode i za polaganje jamčevine, i, s druge strane, njegova saslušanja kako bi on u prisutnosti svojeg odvjetnika mogao iznijeti sva korisna očitovanja o činjenicama navedenima u tom rješenju ako cilj tog saslušanja zapravo nije prikupljanje dokaza, što je na nacionalnom sudu da provjeri.

[33] U tom kontekstu osoba AK napominje da se u španjolskom Zakoniku o kaznenom postupku predviđa pravo optuženika da u okviru postupka dostave rješenja o podizanju optužnice iznese svoja očitovanja o toj optužnici u prisutnosti svojeg odvjetnika.

[34] Vidjeti osobito članke 5. do 7. i 9. Direktive 2014/41.